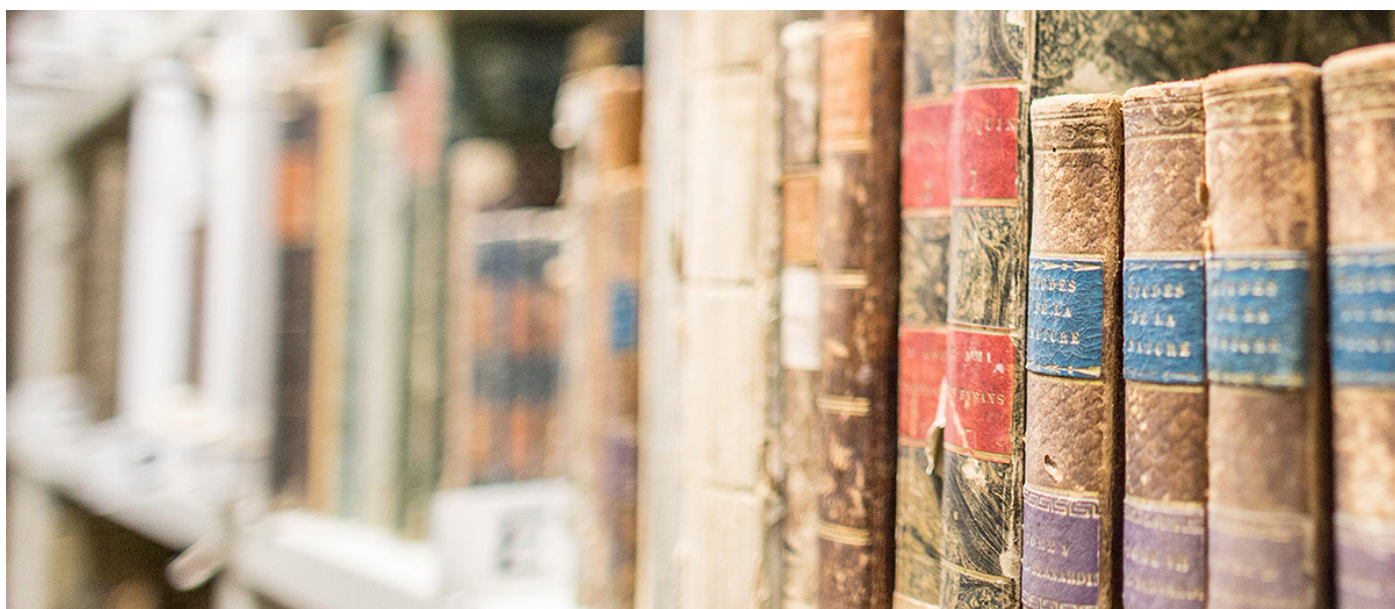

4. STROKOVNO SREČANJE DOMOZNANCEV

Povzetki referatov

Ptuj, 12. junij 2025

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj kot kompetenčni center za domoznanstvo v sodelovanju s
Sekcijo za domoznanstvo ter kulturno dediščino pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije vabi na

4. STROKOVNO SREČANJE DOMOZNANCEV 2025

v četrtek, **12. junija 2025, ob 10. uri** v razstavišču Knjižnice Ivana Potrča Ptuj.

Program:

10.00–10.15 UVODNI POZDRAVI

10.15–11.30 AKTUALNI PROJEKTI IN NOVOSTI

Moderira: Mira Petrovič

Lea Očko, Osrednja knjižnica Celje: *Analiza potreb po digitalizaciji v osrednjih območnih knjižnicah 2025–2030*

Člani delovne skupine za pripravo smernic: *Priporočila za izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah*

11.30–12.00 RAZPRAVA

12.00–12.45 ODMOR S KOSILOM

12.45–13.30 KREPITEV STROKOVNIH KOMPETENC KNJIŽNIČARJEV DOMOZNANCEV

Moderira: Karmen Kreže

Mag. Barbara Šterbenc Svetina, Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU: *Biografsko geslo – od ideje do objave (izkušnje uredništva Novega Slovenskega biografskega leksikona)*

13.30–13.45 RAZPRAVA

13.45–14.45 IZ DOMOZNANSKE PRAKSE

Moderira: Melita Zmazek

Tedej Sušelj, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper: *1500 let Kopra in koprski humanisti, ki so spremenili svet*

Mira Petrovič, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj: *Živeti z dediščino – predstavitev projekta mobilnosti Erasmus+*

Primož Potočnik, Daniel Šalamon, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj: *Dostop do digitaliziranega gradiva na namenskih računalnikih OOK*

14.45–15.00 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK SREČANJA

Vsi udeleženci bodo prejeli tiskani izvod Priporočil za izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah.
Kotizacija za dogodek znaša 50 EUR, za člane področnih bibliotekarskih društev pa 30 EUR.
Obvezna je prijava do 9. junija 2025 na spletni strani knjižnice.

Analiza potreb po digitalizaciji v osrednjih območnih knjižnicah 2025–2030

Mag. Lea Očko, Osrednja Knjižnica Celje

Kontakt: lea.ocko@knjiznica-celje.si

V prispevku bodo predstavljeni rezultati analize, ki je bila opravljena v letu 2024. Digitalizacija kulturne dediščine je prepoznana kot eden izmed pomembnih dejavnikov ohranjanja kulturne dediščine in zagotavljanja dostopnosti informacij v digitalni dobi. Splošne knjižnice so v zadnjih treh desetletjih igrale osrednjo vlogo pri digitalizaciji domoznanskega gradiva, kar je omogočilo širši dostop do knjižničnega gradiva. Namen analize je bil oceniti potrebe po digitalizaciji gradiva v OOK za obdobje 2025–2030.

Analiza nudi pregled nad trenutnimi praksami, sredstvi in kapacitetami za digitalizacijo. Identificira nekaj ključnih izzivov in priložnosti za izboljšanje. OOK so v okviru izvajanja tretje naloge območnosti do zdaj digitalizirale več kot 2,2 milijona strani gradiva, vendar se sredstva za digitalizacijo v zadnjem obdobju zmanjšujejo. OOK so izrazile potrebo po nadaljevanju digitalizacije, ocenjujejo, da imajo skupaj več kot 715.000 strani gradiva za digitalizacijo v obdobju 2025–2030, pri čemer so ocene posameznih OOK zelo različne (od 20.000 do več kot 124.000 strani). Večina OOK (sedem od desetih) je tudi izrazilo potrebo po digitalizaciji avtorsko še zaščenega gradiva, ki bi bilo uporabnikom na vpogled na namenskih računalnikih v knjižnicah. Rezultati kažejo, da je zaželeno oziroma nujno nadaljevati s koordinacijo digitalizacije med knjižnicami (NUK, UKM, OOK, OK), nadaljevati oziroma okrepiti financiranje digitalizacije ter odpreti vprašanje financiranja digitalizacije avtorsko še zaščenega gradiva.

Priporočila za izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah

Mira Petrovič, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

Kontakt: mira.petrovic@knjiznica-ptuj.si

Andreja Kozjek, Narodna in univerzitetna knjižnica

Kontakt: Andreja.Kozjek@nuk.uni-lj.si

Nataša Kokošinek, Občinska knjižnica Jesenice

Kontakt: natasa@knjiznica-jesenice.si

Karmen Kreže, Medobčinska splošna knjižnica Žalec

Kontakt: karmen@zal.sik.si

Tomaž Miško, Mestna knjižnica Ljubljana, Slovanska knjižnica

Kontakt: tomaz.misko@mklj.si

Priporočila so pripravili člani delovne skupine: Polona Brenčič, Valvasorjeva knjižnica Krško, dr. Alenka Hren Medved, Osrednja knjižnica Celje, Franka Koren, Lavričeva knjižnica Ajdovščina, Nataša Kokošinek, Občinska knjižnica Jesenice, Andreja Kozjek, Narodna in univerzitetna knjižnica, Karmen Kreže, Medobčinska splošna knjižnica Žalec, Tomaž Miško, Mestna knjižnica Ljubljana, Mira Petrovič, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj (vodja delovne skupine), Breda Seljak, Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, dr. Vlasta Stavbar, Univerzitetna knjižnica Maribor, Simona Šuler Pandev, Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika.

Opravljenе raziskave ter izmenjava izkušenj so potrdili, da v knjižnicah pogrešamo sodobna priporočila za izvajanje domoznanske dejavnosti, ki bi nam bila v pomoč pri delu v praksi. Zato smo leta 2023 pristopili k njihovi pripravi. Delovno skupino za oblikovanje priporočil je s sklepom 6. februarja 2023 imenovala Milena Doberšek, direktorica Knjižnice Ivana Potrča Ptuj, saj je ptujska knjižnica kot kompetenčni center za domoznanstvo prevzela skrb za razvoj domoznanske dejavnosti na nacionalni ravni. K sodelovanju smo povabili strokovnjake iz slovenskih splošnih knjižnic, Univerzitetne knjižnice Maribor in Narodne in univerzitetne knjižnice.

Vsako posamezno poglavje priporočil so pripravljale ožje delovne skupine, vsebino so nato člani obravnavali in dopolnili na skupnih sestankih. V času nastajanja so bile aktivnosti delovne skupine večkrat predstavljene na strokovnih dogodkih in sestankih, strokovna javnost pa povabljenā k oddaji pobud in vprašanj.

Priporočila so zasnovana tako, da ponujajo pregledne, jasne in praktične napotke za vsa področja izvajanja domoznanske dejavnosti, ki bodo strokovnim delavcem v pomoč pri vsakdanjem delu. Namenjena so zaposlenim v splošnih in drugih knjižnicah, ki skrbijo za izgradnjo in upravljanje domoznanskih zbirk. V pomoč bodo tako izkušenim skrbnikom domoznanskih zbirk, kakor tudi tistim knjižničarjem in knjižnicam, ki se šele odločajo za intenzivnejše delo v domoznanski dejavnosti. Pri njihovi pripravi smo upoštevali v preteklosti pripravljene smernice (1985, 1992, 2009), analize stanja za obdobje 2007–2016 in druge raziskave, zakonska določila, strokovno literaturo, statistične podatke o knjižnicah, primere dobrih praks in aktualne družbene okoliščine, ki vplivajo na izvajanje domoznanske dejavnosti v knjižnicah danes.

Priporočila ohranjajo vsa uveljavljena temeljna priporočila ter nadgrajujejo in podrobneje razdelajo tiste vidike, ki jih je v ospredje postavil razvoj v zadnjih dvajsetih letih. To so digitalizacija in trajno ohranjanje digitaliziranega ter izvirno digitalnega gradiva, pisna kulturna dediščina v knjižnicah, potencialni partnerji in načini sodelovanja ter varovanje in ohranjanje domoznanskega in drugega dragocenega knjižničnega gradiva.

V prilogi priporočil so zbrane še vzorčne pogodbe in drugi dokumenti, ki bodo knjižnicam lahko v pomoč pri kvalitetnem izvajanju storitev, vezanih na domoznanske zbirke.

Biografsko geslo – od ideje do objave (izkušnje uredništva Novega Slovenskega biografskega leksikona)

Mag. Barbara Šterbenc Svetina, Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU

Kontakt: barbara.svetina@zrc-sazu.si

Kaj je dosežek, zaradi katerega posameznik zasluži mesto v biografskem leksikonu? Kako oblikovati geslovník? Vključiti zgolj »klasična« področja, ali tudi specializirane, novejšé discipline – denimo kaj-tanje v športu ali intermedijško umetnost na področju umetnosti? Kako opredeliti merila za izbor osebnosti? Katere nagrade predstavljajo najvišja strokovna priznanja znotraj posameznih področij? Naj bo vključitev omejena le na že pokojne posameznike? Kolikšen obseg naj namenimo posameznemu geslu – enak za vse? Kako podroben naj bo življenjepis? Katere vsebine so ključne za dobro predstavitev posameznikovih dosežkov? Uporabljati okrajšave ali se jim raje izogniti? Tuja imena ustanov ohraniti v izvirniku ali jih prevajati? Kako ravnati z že objavljenimi gesli – jih dopolnjevati, popravljati? In odzivi bralcev?

To so zgolj nekatera od vprašanj, s katerimi se v uredništvu Novega Slovenskega biografskega leksikona nenehno soočamo. Iskanje odgovorov pogosto ne pomeni dokončnih rešitev, temveč stalno tehtanje med različnimi strokovnimi, uredniškimi in vsebinskimi premisleki. V prispevku bodo predstavljene izkušnje in dileme, ki oblikujejo uredniško prakso v procesu nastajanja biografskega leksikona – od prve zamisli o geslu do njegove objave.

1500 let Kopra in koprski humanisti, ki so spremenili svet

Tedej Sušelj, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Kontakt: tedej.suselj@knjiznica-koper.si

Leta 2024 je mesto Koper praznovalo 1500. obletnico svoje ustanovitve. Nastanek mesta povezujemo z letom 524, ko je bil sveti Nazarij iz Boršta posvečen v koprskega škofa. Ob tem častitljivem jubileju je Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper izdal publikaciji, v katerih predstavlja izbrane pomembne osebnosti iz zgodovine tega starega istrskega obmorskega mesta: Sveti Nazarij: oče in vladar Justinopolisa ter Koprčani, ki so spremenili svet.

V prvi knjižici so zbrana besedila o svetem Nazariju iz še neprevedenih humanističnih spisov Ferdinanda Ughellija in Nicolòja Manzuolija ter študija Francesca Semija o Nazarijevem sarkofagu v koprski stolnici. Knjižica prinaša zgodovinska besedila o zavetniku mesta, prvič prevedena v slovenščino, vključno z opisi čudežev in dopisi o vrnitvi relikvij iz Genove.

Druga knjižica predstavlja pet ključnih osebnosti Kopra, katerih ideje, delo in vpliv segajo onkraj meja njihovega časa in prostora: pravnika Monalda Koprskega, pedagoga Petra Pavla Vergerija starejšega, prevajalca Andreasa Divusa, reformatorja Petra Pavla Vergerija mlajšega in zdravnika Santoria Santoria. Koprška knjižnica hrani dragocene izvirnike njihovih del.

Obe publikaciji sta bili predstavljeni na odmevnih literarnih večerih v organizaciji domoznanskega oddelka koprške knjižnice. Projekt predstavlja pomemben prispevek k ohranjanju kulturne in zgodovinske dediščine Kopra.

Živeti z dediščino: projekt mobilnosti Erasmus+

Mira Petrovič, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

Kontakt: mira.petrovic@knjiznica-ptuj.si

V letu 2024 je Knjižnica Ivana Potrča Ptuj pričela z izvajanjem prvega projekta mobilnosti v okviru programa Erasmus+. Projekt se osredotoča na krepitev kompetenc strokovnega kadra za delo z učečimi se odraslimi na področju lokalne kulturne dediščine.

Uporabnike želimo podpreti pri učenju in uporabi ter samostojni izgradnji domoznanskih vsebin na spletu, jim na inovativen način približati lokalno kulturno dediščino, dvigniti raven digitalne pismenosti in razumevanje načel etične uporabe vsebin.

Kot prvo aktivnost smo v letu 2024 izvedli t. i. sledenje na delovnem mestu. Trije strokovni delavci so obiskali knjižnice in druge kulturne ustanove na Hrvaškem in spoznavali njihov način dela ter primere dobrih domoznanskih praks. Pri načrtovanju mobilnosti smo se povezali z Mestno in univerzitetno knjižnico Osijek (Gradska i sveučiliška knjižnica Osijek), ki deluje pod okriljem tamkajšnje univerze.

V prvi polovici leta 2025 se je pet strokovnih delavcev udeležilo dveh strukturiranih tečajev v Italiji in Grčiji, na katerih so pridobivali znanje o vključevanju novih tehnologij in spletnih platform v izobraževalni proces oziroma spoznavali metode in inovativne načine dela za izobraževanje uporabnikov o lokalni kulturni dediščini.

Novo znanje in izkušnje smo uporabili pri načrtovanju lastnih izobraževalnih vsebin in programov. Izvedli smo izobraževanja in delavnice za uporabo e-storitev knjižnice ter portalov Digitalna knjižnica Slovenije, Obrazi slovenskih pokrajin, Kamra in Album Slovenije. Odzivi lokalne skupnosti so pozitivni in kažejo, da smo na pravi poti.

Izvedba projekta mobilnosti je knjižnici prinesla nov zagon pri strokovnem delu, pospešen razvoj novih storitev in nove možnosti za mednarodno povezovanje v prihodnje.

Dostop do digitaliziranega gradiva na namenskih računalnikih OOK

Primož Potočnik, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

Kontakt: primoz.potocnik@knjiznica-ptuj.si

Daniel Šalamon, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

Kontakt: daniel.salamon@knjiznica-ptuj.si

Digitalizacija domoznanskega gradiva je področje, na katerem so slovenske splošne knjižnice v zadnjih dvajsetih letih zabeležile največje uspehe. Tako so do leta 2024 v Digitalno knjižnico Slovenije (dLib) prispevale 236.387 od skupno 1.116.686 digitalnih enot oz. 21,7 odstotka vsebine portala.

V okviru aktivnosti prilagoditve dLib za namene iskanja po izvoru gradiva oz. po območjih osrednjih območnih knjižnic (OOK) je leta 2021 Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) nakazala tudi možnost omogočanja dostopa do gradiva z omejenim dostopom na lokalnih namenskih računalnikih. Takšna funkcionalnost dLiba bi knjižnicam omogočala tudi digitalizacijo avtorsko zaščenega gradiva. Knjižnice bi lahko brez soglasja avtorja digitalizirale en izvod gradiva, ki ni prosto avtorskih pravic, tako, da bi iz čitalniške uporabe umaknile izvod v tiskani obliki in namesto tega uporabniku ponudile digitalno kopijo na namenskem računalniku v knjižnici.

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj je kot koordinatorica delovne skupine za domoznanstvo OOK pričela pogovore z NUK, da se v okviru dLib vzpostavijo tehnične rešitve za prikazovanje tega gradiva na namenskih računalnikih v OOK. Doslej je bil namreč za tovrstno gradivo možen dostop le na namenskem računalniku v NUK, kar pa je za knjižnice oz. njihove uporabnike nesprejemljivo.

Tehnične in pravne izzive takega dostopa so deležniki obravnavali na več sestankih. V sodelovanju s skupino sistemskih administratorjev OOK so opredelili konkretne tehnične zahteve ter razvili rešitev, ki omogoča varen in nadzorovan dostop do avtorsko zaščenega gradiva v dLibu.

Da se omogoči testiranje predlagane rešitve, ki jo bo tehnično podprl NUK, je bil v letu 2025 v ptujski knjižnici vzpostavljen namenski računalnik. Po izvedenem testiranju (2025) se bodo pričela izobraževanja in širjenje rešitve med drugimi splošnimi knjižnicami. Pravne rešitve in formalnosti bodo predmet nadaljnjih dogovorov na nacionalnem nivoju.

O avtorjih

Nataša Kokošinek, univerzitetna diplomirana etnologinja in profesorica zgodovine, bibliotekarska specialistka, je vodja domoznanske dejavnosti v Občinski knjižnici Jesenice. Poklicno pot je pričela kot kustosinja v Železniškem muzeju v Ljubljani, nadaljevala kot kustosinja in direktorica v Gornjesavskem muzeju Jesenice ter direktorica Linhartove dvorane v Radovljici. Od leta 2006 je zaposlena v Občinski knjižnici Jesenice kot bibliotekarka za domoznanstvo. Skupaj s sodelavci skrbi za dopolnjevanje in obdelavo gradiva v domoznanski zbirki, organizira domoznanske prireditve in vodi domoznanske projekte (Kako so na Jesenicah včasih živeli idr.). Leta 2018 je prejela Goropevškovo priznanje za prispevek k razvoju slovenskega domoznanstva

Karmen Kreže je zaposlena v Medobčinski splošni knjižnici Žalec. Je vodja domoznanskega oddelka, katalogizatorica, informatorka ter organizatorica in voditeljica prireditev. Pripravlja domoznanske razstave in vnaša vsebine na portal Kamra ter spletni leksikon Obrazi slovenskih pokrajin. Vsa leta se sproti izobražuje, izvaja bibliopedagoške ure, predstavitve domoznanskega oddelka, se (tudi kot referentka) udeležuje strokovnih posvetovanj, predvsem pa veliko pozornosti namenja promociji domoznanstva v Spodnji Savinjski dolini skozi knjižnično gradivo, ki ga hrani Medobčinska splošna knjižnica Žalec. Je članica izvršnega odbora Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS) in članica Društva bibliotekarjev Celje.

Andreja Kozjek je vodja Oddelka za zaščito in restavriranje v Narodni in univerzitetni knjižnici, z več kot dvajsetletnimi izkušnjami na področju knjigoveštva, konserviranja in restavriranja knjižničnega gradiva. Izobraževala se je pri prof. Christopherju Clarksonu, Jiriju Vnoučku in drugih strokovnjakih s področij konservatorstva in restavratorstva. Ima tudi dolgoletne pedagoške izkušnje, saj je bila učiteljica strokovnih predmetov in knjigoveštva na Srednji šoli tiska in papirja v Ljubljani.

Tomaž Miško, po izobrazbi diplomirani univerzitetni umetnostni zgodovinar, je v Mestni knjižnici Ljubljana zaposlen od leta 2008. Sedem let je vodil knjižnico Vodice, kjer je poleg redne dejavnosti opravljal tudi domoznanske naloge. Septembra 2017 je prevzel vodenje Slovanske knjižnice, Centra za domoznanstvo in specialne humanistične zbirke pri Mestni knjižnici Ljubljana. Je član izvršnega odbora Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS, član komisije za Goropevškove nagrade in Nacionalnega odbora za UNESCO Spomin sveta.

Lea Očko je magistrica informacijskih ved, v Osrednji knjižnici Celje zaposlena od leta 2016. Opravljala je delo informatorja na leposlovnem oddelku, pripravljala tečaje računalniškega opismenjevanja za člane Univerze za tretje življenjsko obdobje v Celju ter se ukvarjala z e-viri in podatkovnimi zbirkami. Trenutno opravlja delo koordinatorice osrednjih območnih knjižnic (OOK) za celjsko območje, v knjižnici skrbi za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT), za področje varstva osebnih podatkov ter sodeluje pri razvojnih projektih. V okviru izvajanja nalog območnosti je v letu 2024 pripravila Analizo potreb po digitalizaciji v osrednjih območnih knjižnicah 2025–2030. Je tudi regijska urednica portala Knjiznice.si (www.knjiznice.si) in članica skupine sistemskih administratorjev in informatikov OOK.

Mira Petrovič, univerzitetna diplomirana zgodovinarica, bibliotekarska specialistka, je vodja Domoznanskega oddelka Knjižnice Ivana Potrča Ptuj. Deluje kot koordinatrica domoznanske dejavnosti za spodnjepodravsko območje, je vodja kompetenčnega centra za domoznanstvo in koordinatrica delovne skupine domoznancev slovenskih osrednjih območnih knjižnic. Je tudi članica Komisije za Goropevškove nagrade in predsednica Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS.

Primož Potočnik je diplomirani univerzitetni pravnik in zaposlen v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj kot vodja Oddelka za razvoj in digitalizacijo. Opravlja širok spekter nalog in je koordinatrica območnih nalog OOK. Sodeluje v različnih skupinah in je član Sekcije za mladinsko knjižničarstvo pri ZBDS.

Tedej Sušelj je zaključil študij filozofije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Deloval je kot policist, učitelj in vzgojitelj, od leta 2023 pa je zaposlen v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper, kjer od septembra 2024 dela na Oddelku za domoznanstvo in knjižno dediščino.

Daniel Šalamon je knjižničar in sistemski administrator v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj. Skrbi za nemoteno delovanje strežniškega sistema knjižnice, za delovanje opreme IKT, za varno hranjenje podatkov in digitaliziranega gradiva knjižnice ter za uvajanje novih tehnologij in storitev v delovne procese. Sodeluje v skupini sistemskih administratorjev in informatikov osrednjih območnih knjižnic Slovenije.

Barbara Šterbenc Svetina je zaposlena na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa ZRC SAZU. Z uredniškim delom se ukvarja od leta 2005, ko je prevzela tehnično uredništvo revije Kronika. Več let je bila urednica letopisa ZRC SAZU, leta 2010 pa je prevzela naloge glavne urednice Novega Slovenskega biografskega leksikona (NSBL). Od leta 2023 deluje tudi kot pomočnica urednika Založbe ZRC za področje revij, zato je naloge glavne urednice prevzela dr. Petra Testen Koren, sama pa pri NSBL odtlej sodeluje kot članica uredništva.

4. STROKOVNO SREČANJE DOMOZNANCEV

Povzetki referatov

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, 12. junij 2025

izdala	Knjižnica Ivana Potrča Ptuj
zanjo	Milena Doberšek
uredila	Melita Zmazek
jezikovni pregled	Darja Plajnšek
oblikovanje	Primož Potočnik

Ptuj, junij 2025

Dogodek organiziramo s podporo Ministrstva za kulturo.

www.knjiznica-ptuj.si